

Διά Βίου Μάθηση και BAME (Βιομηχανικά Ατυχήματα Μεγάλης Έκτασης)

Αγγελική Αθανασακοπούλου¹, Χαρά Κυριακάκη²,
Δημήτριος-Χρήστος Κοντοστάνος³

1. Φιλολόγος- Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Πανεπιστημίου Αιγαίου στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
agelikiath2009@hotmail.com
2. Φιλολόγος- Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Πανεπιστημίου Αιγαίου στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
hara.kyriakaki@gmail.com
3. Καθηγητής Φυσικής Αγωγής- Μεταπτυχιακός Φοιτητής Πανεπιστημίου Αιγαίου στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
dimitriskont@hotmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διά βίου μάθηση περιλαμβάνει την άτυπη γνώση, την υποσυνείδητη μάθηση, η οποία κατακτάται καθημερινά μέσα από τις προκλήσεις μιας μεταβιομηχανικής κοινωνίας. Μία από αυτές ακούει στο όνομα Βιομηχανικά Ατυχήματα Μεγάλης Έκτασης (BAME), τα οποία επιφέρουν καταστροφικές επιπτώσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον. Συγκεκριμένα, τα ναυάγια Prestige και Sea Diamond αναδεικνύουν τη σοβαρότητα των BAME και την αναγκαιότητα της ύπαρξης ενεργών πολιτών. Η οξύτητα των συνεπειών αυτών των ατυχημάτων αφύπνισε τις συνειδήσεις των πολιτών και τους οδήγησε σε ενεργό δράση, γεγονός που αποτελεί διαρκής διαδικασία διά βίου μάθησης.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Διά βίου Μάθηση-Εκπαίδευση Ενηλίκων

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Διά βίου Μάθηση, BAME, Ενεργός πολίτης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα έρευνα επιδιώκει να συνδέσει την κινητοποίηση των πολιτών μετά τα δύο σημαντικά ναυάγια, του Prestige και του Sea Diamond με τη διαδικασία της διά βίου μάθησης. Αυτή η κινητοποίηση, που είχε και έχει λαϊκό χαρακτήρα και στηρίζεται στην αφύπνιση των συνειδήσεων και στην προαπαιτούμενη επίγνωση των επιπτώσεων των BAME (Βιομηχανικά Ατυχήματα Μεγάλης Έκτασης), συνιστά διαρκή διαδικασία διά βίου μάθησης. Κείμενα που δημοσιεύονται στον τύπο, συλλαλητήρια που οργανώνονται από εθελοντές, επιστολές που απευθύνονται σε όλους τους αρμόδιους φορείς και διάλογοι με την επιστημονική κοινότητα με σκοπό να χυθεί άπλετο φως στους κινδύνους που ελλοχεύουν για το περιβάλλον και τον άνθρωπο εξαιτίας της πρόκλησης των προαναφερθέντων βιομηχανικών ατυχημάτων, οδηγούν στην καθημερινή άτυπη γνώση την οποία αποκτούν όλοι οι συμμετέχοντες.

Παράλληλα, οι παραπάνω διαδικασίες έδωσαν τη δυνατότητα στους πολίτες να καλλιεργήσουν δεξιότητες όπως η οργανωτικότητα, η ανάληψη πρωτοβουλίας και η

συνεργατικότητα, καθώς η επίλυση των προβλημάτων που μαστίζουν την κοινωνία προϋποθέτει την ύπαρξη αυτών των αρετών. Πρόκειται για μια εμπειρική έρευνα, η οποία στηρίχθηκε στη συγκέντρωση υλικού από τον τύπο, ηλεκτρονικό και έντυπο και από το προσωπικό αρχείο των κατοίκων που έλαβαν και λαμβάνουν ακόμα μέρος στις κινητοποιήσεις.

Γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση του κάθε ατυχήματος και στη συνέχεια επιχειρείται μια αποτίμηση της δράσης, της εμπλοκής δηλαδή με την κοινωνία και την πολιτική εξουσία, των πολιτών, με σκοπό να προστατευτεί το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον από τις επιπτώσεις της βύθισης των πλοίων. Μελετώνται οι δηλώσεις, τα δελτία τύπου και τα φυλλάδια που δημοσιεύτηκαν, καθώς και όλες οι κινητοποιήσεις που είναι καταχωρημένες σε διαδικτυακούς τόπους που δημιούργησαν οι ίδιοι οι πολίτες. Στην περίπτωση του Sea Diamond, αφού καταγράφηκαν, κατηγοριοποιήθηκαν ανά έτος για να είναι εμφανής και η πρόοδος που συντελέστηκε ως προς την αποδοχή των αιτημάτων τους.

Η έννοια της διά βίου μάθησης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει τη διά βίου μάθηση ως εξής: «Κάθε μαθησιακή δραστηριότητα η οποία αναλαμβάνεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής με σκοπό τη βελτίωση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των εφοδίων, στο πλαίσιο μιας προσωπικής, κοινωνικής οπτικής και/ή μιας οπτικής που σχετίζεται με την απασχόληση» (European Commission, Com (2001) 678).

Η διά βίου μάθηση περιέχει και την άτυπη γνώση, την καθημερινή και συνήθως υποσυνείδητη μάθηση, την οποία και πρέπει να μεγιστοποιήσουμε. Αποκαλύπτει την έννοια μιας φυσικής διαδικασίας μάθησης και κάνει έντονο το γεγονός ότι η μάθηση συμβαίνει σε διαφορετικά πλαίσια και με διαφορετικούς τρόπους κάθε φορά. Αναδεικνύει μαθησιακές προτάσεις και ενθαρρύνει όλους τους πολίτες να λάβουν μέρος σε αυτές. Η διά βίου μάθηση δεν είναι μια εναλλακτική μορφή εκπαίδευσης. Αποτελεί μια μεθοδολογική αρχή για την παροχή και συμμετοχή στην κοινωνία της γνώσης (Rogers, 2005). Εκτός λοιπόν των τυπικών προσόντων που έχουμε αποκτήσει (π.χ. πτυχίο και τεχνικές γνώσεις) χρειάζεται να αναπτύξουμε και να αναπτύσσουμε συνεχώς νέες δεξιότητες οι οποίες προσφέρονται μέσω της διά βίου μάθησης. Μερικές από τις δεξιότητες αυτές είναι: επικοινωνία, οργανωτικότητα, καινοτομία, ανάληψη πρωτοβουλίας, κριτική σκέψη, αφαιρετική ικανότητα, συνεργατικότητα και ικανότητα εξεύρεσης λύσεων.

Πρόσβαση στη διά βίου μάθηση μπορούμε να έχουμε μέσα από πολλές διαφορετικές δραστηριότητες. Για παράδειγμα πολλοί είναι οι επιμορφούμενοι στα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης ή στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Το ίδιο συμβαίνει και με τμήματα του ανοιχτού πανεπιστημίου μέσω εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και των σχολείων δεύτερης ευκαιρίας. Διά βίου μάθηση όμως αποτελεί και η μελέτη εκπαιδευτικού υλικού, η παρακολούθηση επιμορφωτικών εκπομπών και ειδήσεων, η επίσκεψη σε μουσεία, πολιτιστικά κέντρα και τόπους περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ

Η εξέλιξη της τεχνολογίας και η εκτεταμένη εφαρμογή της σε ορισμένους κλάδους, όπως η χημική βιομηχανία οδήγησε στη δημιουργία πρόσθετων κινδύνων από σοβαρά τεχνολογικά ατυχήματα τα οποία είναι γνωστά με τον όρο Βιομηχανικά Ατυχήματα Μεγάλης Έκτασης (BAME) (Γεωργιάδου, 2008).

Τις δύο τελευταίες δεκαετίες ονόματα πόλεων, όπως Seveso, Flixborough, Mexico City, Bhopal, κ.ά. έχουν γίνει συνώνυμα με βαρύτερες επιπτώσεις στο περιβάλλον και σε ανθρώπινες ζωές. Στη χώρα μας έχουν συμβεί αρκετά ατυχήματα με σοβαρές συνέπειες, όπως η πυρκαγιά στην Jet Oil στη Θεσσαλονίκη (1987), το ατύχημα στην ΠΕΤΡΟΛΑ (1992) με 14 νεκρούς και 24 τραυματίες, το ατύχημα στην ΕΚΟ στη Θεσσαλονίκη (1998) με 4 νεκρούς κ.ά. (Γεωργιάδου, 2001).

Βιομηχανικό Ατύχημα Μεγάλης Έκτασης ορίζεται ένα συμβάν, όπως η διάχυση επικίνδυνων ουσιών, η πυρκαγιά ή η έκρηξη που έχει το χαρακτηριστικό της μεγάλης έκτασης, σε συνδυασμό με ανεξέλεγκτη ανάπτυξη μιας βιομηχανικής δραστηριότητας. Ένα τέτοιο ατύχημα προκαλεί μεγάλους κινδύνους, άμεσους ή αργότερους για την ανθρώπινη υγεία και ασφάλεια, εντός ή εκτός της εγκατάστασης, ή/και για το περιβάλλον (Γεωργιάδου, 2008).

Τα βασικά χαρακτηριστικά των BAME είναι: (α) μεγάλος αριθμός νεκρών και τραυματιών για τους οποίους απαιτείται ειδική νοσοκομειακή περίθαλψη, (β) μεγάλη πιθανότητα για επέκταση των επιπτώσεων και εκτός του χώρου μιας εγκατάστασης, (γ) μεγάλη πιθανότητα για δημιουργία αλυσιδωτών ατυχημάτων (φαινόμενο domino), (δ) μεγάλες οδικές αρτηρίες είναι συνήθως στη ζώνη των επιπτώσεων, (ε) αρκετές φορές απαιτείται η εκκένωση πληθυσμού σε μεγάλη απόσταση γύρω από το ατύχημα, (στ) για την αντιμετώπιση απαιτείται η συνεργασία πολλών ομάδων παρέμβασης (πυροσβεστική, τροχαία, ασθενοφόρα, τοπικές αρχές), (ζ) καταστροφικές επιπτώσεις για το περιβάλλον (Γεωργιάδου, 2001).

Πιο συγκεκριμένα, οι συνέπειες ενός BAME για τους εργαζόμενους και τους κατοίκους σε μια επικίνδυνη βιομηχανική περιοχή μπορεί να είναι: θάνατοι, εγκαύματα, αναπνευστικά προβλήματα, βλάβες στα τύμπανα, φυσικοί τραυματισμοί από βίαιη μετατόπιση σώματος ή από εκτινάξεις θραυσμάτων και καταρρεύσεις κτιρίων, ενοχλήσεις στα μάτια, τοξικές δηλητηριάσεις, κ.ά. Οι συνέπειες για το περιβάλλον μπορεί να είναι καταστροφές από καύση, καταστροφές από υπερπίεση, ρύπανση της ατμόσφαιρας και του εδάφους (αγροτικές καλλιέργειες, κτίρια, αντικείμενα), ρύπανση νερών (λίμνες, ρέματα, υδροφόροι ορίζοντες) κ.ά.

Σε νομοθετικό επίπεδο για το ζήτημα των BAME η Ευρωπαϊκή Ένωση εξέδωσε την Οδηγία 82/501/EC (Seveso) η οποία τροποποιήθηκε το 1982 και το 1987, ενώ το 1996 αντικαταστάθηκε από την Οδηγία 96/82/EC, γνωστή και ως Seveso II, "για την αντιμετώπιση μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες". Η εναρμόνιση της χώρας μας με την Οδηγία Seveso και τις τροποποιήσεις της έγινε με τις Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις (ΚΥΑ) 18187/272/1988 και 77119/4607/1993. Πρόσφατα έγινε η εναρμόνιση με τη Seveso II με την ΚΥΑ 5697/590 (Φ.Ε.Κ. 405/Β/29-3-2000), "Καθορισμός μέτρων και όρων για την αντιμετώπιση των κινδύνων από ατυχήματα μεγάλης έκτασης σε εγκαταστάσεις ή μονάδες λόγω ύπαρξης επικίνδυνων ουσιών". Με βάση την απόφαση αυτή τίθεται

μια σειρά μέτρων και διαδικασιών που πρέπει να ακολουθηθούν από τους υπεύθυνους των εγκαταστάσεων που υπάγονται σε αυτή, από τα αρμόδια Υπουργεία και τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, με στόχο την πρόληψη των BAME και την ετοιμότητα αντιμετώπισης σε περίπτωση που ένα τέτοιο ατύχημα συμβεί. (Γεωργιάδου, 2010).

ΤΟ ΑΤΥΧΗΜΑ ΤΟΥ PRESTIGE

Στις 13 Νοεμβρίου 2002 το πετρελαιοφόρο Prestige ξεκίνησε από το λιμάνι της Αγίας Πετρούπολης με 77.000 τόνους πετρελαίου με προορισμό την Σιγκαπούρη. Βρέθηκε σε καταιγίδα στις βορειοδυτικές ακτές της Ισπανίας, στην Costa da Morte και προκλήθηκε ρήγμα στη μεταλλική κατασκευή του. Ο έλεγχος που πραγματοποιήθηκε μετά την προσέγγισή του από ρυμουλκά έδειξε ότι η ζημιά ήταν πολύ μεγάλη και το πλοίο κινδύνευε σοβαρά. Αυτό οδήγησε το Γενικό Διευθυντή Εμπορικής Ναυτιλίας της Ισπανίας να διατάξει την απομάκρυνση του πλοίου τουλάχιστον 120 μίλια μακριά από τις ακτές, στέλνοντας μάλιστα το πολεμικό πλοίο 'Cataluna' να βεβαιώσει την εκτέλεση της εντολής. Έτσι καθώς το πλοίο δέχτηκε απανωτά χτυπήματα για 30 ακόμη ώρες από τεράστια κύματα κόπηκε στα δύο, το πρωί της 19ης Νοεμβρίου και 4 μεγάλες πετρελαιοκηλίδες κινήθηκαν προς τις ακτές της Ισπανίας (Proyect, 2002).

Η πετρελαιοκηλίδα του Prestige θεωρείται ως μια από τις πιο καταστροφικές στην ιστορία των θαλάσσιων μεταφορών σε οικολογικό και κοινωνικό – οικονομικό επίπεδο. Γνωρίζουμε ότι το δεξαμενόπλοιο Prestige έχασε το μεγαλύτερο από το φορτίο πετρελαίου τις πρώτες ημέρες πριν τελικά βυθιστεί μετά από μια μακρά και ακανόνιστη μετακίνηση 6 ημερών. Συνολικά 64.000 τόνοι πετρελαίου διέρρευσαν, 60% περισσότερο από όσο αρχικά είχε εκτιμηθεί. Επειδή το δεξαμενόπλοιο παρασύρθηκε από τα παράκτια ύδατα στην ανοιχτή θάλασσα εξαιτίας των ανέμων, αφού προηγουμένως απέρριψε το φορτίο του, οι πετρελαιοκηλίδες κατά διαδοχικά κύματα πρακτικά έφθασαν στο σύνολο της Ισπανικής βόρειας ακτογραμμής, καθώς επίσης εξαπλώθηκαν στις Βρετανικές και Γαλλικές ακτές. Η πετρελαιοκηλίδα προξένησε ρύπανση σε συνολικά 3.000 χιλιόμετρα ακτογραμμής (Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο : <http://wwf.fi/mediabank/1085.pdf>).

Μετά την καταστροφή του Prestige έγιναν τεράστιες προσπάθειες από περιβαλλοντικές οργανώσεις, τις αρχές, τα Πανεπιστήμια και πολλούς εθελοντές για να διασωθεί η πανίδα. Η SEO/Birdlife τοποθέτησε χιλιάδες εθελοντές για να καθαρίσει την πληγείσα ακτογραμμή και εξέδιδε μηνιαίες αναφορές με στόχο την εκτίμηση των επιπτώσεων της πετρελαιοκηλίδας στη ζωή των πτηνών. Χιλιάδες εθελοντές οργανώθηκαν με στόχο την απορρύπανση της πληγείσας ακτογραμμής. Η μαζική εκστρατεία ήταν επιτυχημένη και τα περισσότερα τμήματα καθαρίστηκαν όχι μόνο από την πετρελαιοκηλίδα αλλά και από τη συσσωρευμένη συνήθη ρύπανση. Ένα χρόνο μετά η Γαλικία είχε περισσότερες Γαλάζιες Σημαίες για τις παραλίες της σε σχέση με τα προηγούμενα έτη (SEO/Birdlife, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://www.seo.org/2002/prestige>).

Η πετρελαιοκηλίδα του Prestige οδήγησε σε ταχεία παρέμβαση από πολλές κοινωνικές οργανώσεις και είχε ως αποτέλεσμα την τεράστια δημόσια κατακραυγή με μαζικές διαδηλώσεις και τη βελτίωση της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας για την ασφάλεια των μεταφορών επικίνδυνων ουσιών. Η κινητοποίηση των πολιτών ανέδειξε το μείζον θέμα της λήψης και εφαρμογής μέτρων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση

ναυτικών ατυχημάτων και περιστατικών ρύπανσης από πετρελαιοειδή. Προέκυψε ένας ουσιαστικός διάλογος των κρατικών αρχών, των ΜΜΕ, των επιστημόνων, των φορέων και των πολιτών, σε θέματα σχετικά με την προστασία των θαλασσών (Project, 2002).

Σε μία εποχή όπου όλες οι χώρες, ακόμα και οι λεγόμενες αναπτυσσόμενες, προσπαθούν να αναδειχθούν μέσα από την αειφόρο ανάπτυξη και την προβολή του φυσικού τους πλούτου, είναι εύλογο να αναρωτηθούμε, εάν στην Ελλάδα, της οποίας η οικονομία εξαρτάται άμεσα από το Αιγαίο πέλαγος που την περιβάλλει, είμαστε σε θέση να αντιμετωπίσουμε ένα έκτακτο θαλάσσιο περιστατικό. Δεν πρέπει άλλωστε να ξεχνάμε ότι το Αιγαίο διαπλέεται ετησίως από περισσότερα από 60.000 εμπορικά πλοία, εκ των οποίων τα 6.000 είναι πετρελαιοφόρα που μεταφέρουν από 100.000 έως 200.000 τόνους βαριά πετρελαιοειδή.

ΤΟ ΑΤΥΧΗΜΑ ΤΟΥ SEA DIAMOND

Τη Μεγάλη Πέμπτη, 5 Απριλίου του 2007, το κρουαζιερόπλοιο «Sea Diamond» ξεκίνησε από το λιμάνι του Ηρακλείου με προορισμό τη Σαντορίνη. Κατά την πορεία του το πλοίο προσέκρουσε σε ξέρα κοντά στην πλώρη του, με τη δεξιά του πλευρά και άρχισε να "μπάζει" νερά. Το πλοίο πήρε μεγάλη κλίση και δόθηκε εντολή εγκατάλειψής του. Με τη βοήθεια ρυμουλκών έγινε η εκκένωση του πλοίου από επιβάτες και πλήρωμα και το πλοίο μεταφέρθηκε στα «Παλιά Ορυχεία Καραγιώργη», στην «παραλία Τσεκούρα», όπου και προσάραξε με την πλώρη. Τελικά το S.D. βυθίστηκε στις 7:00 τα ξημερώματα της Παρασκευής, 6 Απριλίου 2007. Από τους επιβάτες, δύο Γάλλοι, πατέρας και κόρη, κηρύχθηκαν «σε αφάνεια» από γαλλικό δικαστήριο, καθώς με τη σύγκρουση το δεύτερο κατάστρωμα ήταν απροσπέλαστο από την εισροή των υδάτων (Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα Θηραίων Πολιτών, 2011).

Σε άρθρο του ο διευθυντής του Ινστιτούτου Θαλάσσιας και Περιβαλλοντικής Έρευνας Αιγαίου, επίτιμος ερευνητής Θαλάσσιας Βιολογίας, αναφέρει ότι η ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου ναυαγίου έχει να κάνει με το γεγονός ότι εκτός από το πετρέλαιο και το μαζούτ, η θάλασσα θα επιβαρυνθεί με δεκάδες άλλες ουσίες. Το μεγαλύτερο πρόβλημα εντοπίζεται στην αναμενόμενη διαρροή αμιάντου στη θάλασσα. Το κρουαζιερόπλοιο ήταν κατασκευασμένο πριν από 20 και πλέον χρόνια - εποχή που χρησιμοποιούνταν ευρέως το καρκινογόνο υλικό. Στο τέλος αναφέρεται ότι η άντληση του πετρελαίου είναι εξαιρετικά δύσκολη.

Αποτίμηση του πρώτου έτους μετά το ναυάγιο (2008)

Οι κάτοικοι της Σαντορίνης, αφού διαπίστωσαν ότι η εταιρεία δεν δρομολογεί διαδικασίες ανέλκυσης του ναυαγίου, αποφασίζουν να οργανωθούν και να προστατεύσουν το φυσικό περιβάλλον του νησιού τους. Συγκροτούν μια δική τους Επιτροπή που θα συντονίζει τις ενέργειές τους. Οι συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας έχουν διπλό στόχο. Από τη μια, να ενημερώσουν το σύνολο των κατοίκων αλλά και των πολιτών της χώρας για τη σοβαρότητα του ζητήματος και από την άλλη να στείλουν ένα ξεκάθαρο μήνυμα στην εταιρεία. Οι αντιδράσεις δε θα σταματήσουν, αν η ίδια δεν αναλάβει τις ευθύνες της. Σύλλογοι και οργανώσεις επιστρατεύουν όλα τα νομικά επιχειρήματα σύμφωνα με τα οποία ο «ρυπαίνων» πληρώνει και αν δεν το κάνει

άμεσα, την ευθύνη για τη αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος έχει το Δημόσιο (Καραμανάφ, 2008).

Με την προαναφερθείσα αρχή ευθυγραμμίζεται και το Ευρωπαϊκό Δίκαιο. Εκτός από την εκκλησία και την τοπική αυτοδιοίκηση το βάρος του αγώνα σηκώνει και η μαθητική κοινότητα. Δίνει το δυναμικό παρόν στις συγκεντρώσεις και διενεργεί έρευνες, τα συμπεράσματα των οποίων ενισχύουν τις θέσεις των Σαντορινιών. Οι τοπικοί φορείς δεν περιορίζονται μόνο στις διαμαρτυρίες αλλά απευθύνονται στους ειδικούς και συγκεκριμένα σε ναυπηγικούς οίκους για να τους εκτιμήσουν το κόστος της ανέλκυσης. Η εταιρεία κάτω από την πίεση αυτών των κινητοποιήσεων αναγκάζεται να τοποθετηθεί με δημόσιες δηλώσεις. Επικαλείται τα στοιχεία του ΕΛΚΕΘΕ, σύμφωνα με τα οποία δε συντρέχει λόγος ανησυχίας και υπογραμμίζει ότι δαπανά μεγάλα χρηματικά ποσά για την αποτροπή των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του ναυαγίου. Κάποιες φορές ακολουθεί μια πιο επιθετική πολιτική, στέλνοντας εξώδικα σε οργανώσεις που σύμφωνα με τα λεγόμενά της τη δυσφημούν. Όλες αυτές τις ενέργειες καλύπτουν τα ηλεκτρονικά και έντυπα μέσα ενημέρωσης, δίνοντας βήμα τόσο στη μία όσο και στην άλλη πλευρά. Από τα παραπάνω, λοιπόν, γίνεται σαφές ότι ο αγώνας που διεξάγεται είναι λαϊκός, καθώς το αίτημα της ανέλκυσης του ναυαγίου εκφράζει το σύνολο της κοινωνίας της Σαντορίνης.

Αποτίμηση του δεύτερου έτους μετά το ναυάγιο (2009)

Οι Σαντορινιοί επιχειρούν ένα σημαντικό άνοιγμα του αγώνα τους με την επίσκεψή τους στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Στόχος των κατοίκων είναι το θέμα του Sea Diamond να υπερβεί τα τοπικά όρια. Η δήλωση του Προέδρου της Δημοκρατίας δικαιώνει τις προσδοκίες τους, αφού η υπόθεση της ανέλκυσης του S.D χαρακτηρίζεται εθνικό ζήτημα. (Κάτοικοι της Σαντορίνης, (2009). Έντυπο: Η ανέλκυση του Sea Diamond είναι εφικτή και πρέπει να γίνει!!!, Θήρα).

Η απόφαση πάντως για την απάντηση των πετρελαιοειδών δε φαίνεται να ενώνει όλες τις πλευρές. Σύμφωνα με τα δημοσιεύματα της εποχής η τοπική κοινωνία είναι καχύποπτη τόσο απέναντι στις πρωτοβουλίες της εταιρείας όσο και απέναντι στις καλές προθέσεις της πολιτικής ηγεσίας του υπουργείου. Είναι προφανές ότι φοβούνται πως κάποιες θετικές κινήσεις γίνονται είτε για λόγους εντυπωσιασμού είτε για ψηφοθηρικούς λόγους και όχι γιατί υπάρχει η αταλάντευτη βούληση να ληφθούν αποφάσεις που θα λύσουν οριστικά και αποτελεσματικά το πρόβλημα. Η ξαφνική διακοπή της απάντησης επιβεβαιώνει τους παραπάνω φόβους των κατοίκων (Κάτοικοι της Σαντορίνης, (2009). Έντυπο: Ναυάγιο του Sea Diamond, Θήρα).

Αποτίμηση του τρίτου έτους μετά το ναυάγιο (2010)

Αν και τον Ιανουάριο του 2010 η έκθεση του ΕΛΚΕΘΕ συνιστά ψυχραιμία στους κατοίκους της Σαντορίνης, οι κινητοποιήσεις τους κλιμακώνονται. Σύμφωνα με τις έρευνες οι συγκεντρώσεις πετρελαϊκών υδρογονανθράκων είναι μικρές σε όλα τα βάθη της θάλασσας. Παράλληλα, όλα τα επιστημονικά ιδρύματα υπογραμμίζουν την ανάγκη ανέλκυσης του ναυαγίου. Η κοινωνία του νησιού επιχειρεί να κάνει γνωστό το θέμα και έξω από τα στενά όρια της χώρας μας. Η έκδοση ενός φυλλαδίου στο οποίο ο ξένος επισκέπτης μπορεί να προσυπογράψει το αίτημα των νησιωτών για την άμεση απομάκρυνση του ναυαγίου δίνει μια ευρύτερη διάσταση στο ζήτημα (Κάτοικοι της Σαντορίνης, 2010).

Αυτή η προσπάθεια συναντά την αντίδραση των επιχειρηματιών του νησιού, οι οποίοι σε επιστολή τους εξηγούν ότι αυτές οι ενέργειες βλάπτουν τον ελληνικό τουρισμό, αφού αμφισβητούν την ποιότητα του περιβάλλοντός μας (Γενική Πανελλαδική Ομοσπονδία Επιχειρήσεων Τουρισμού, 2010). Η απάντηση που έλαβαν ήταν άμεση.

Οι συντάκτες της δεύτερης επιστολής που ακολούθησε ισχυρίστηκαν ότι ο αγώνας για την υπεράσπιση του περιβάλλοντος τους τιμά. Εξάλλου, οι ξένοι επισκέπτες αντιλαμβάνονται ότι η αντίδρασή τους σε αυτήν την περίπτωση δεν είναι τίποτε άλλο παρά η αντίδραση σε όλους εκείνους που αψηφούν την αξία της ανθρώπινης και όχι μόνο ζωής και θυσιάζουν τα πάντα στο βωμό του κέρδους (Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα Θηραίων Πολιτών, 2010).

Πέρα από αυτά, το δίκτυο Μεσόγειος SOS αναφέρει ότι η έκθεση του Ανακριτικού Συμβουλίου Ναυτικών Ατυχημάτων κάνει λόγο για αμέλεια η οποία οδήγησε στο ναυάγιο. Ένα στοιχείο που επιβαρύνει σημαντικά την εικόνα της εταιρείας στα μάτια της κοινής γνώμης.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν δύο επιστολές σε δύο πολιτικούς παράγοντες της χώρας. Η πρώτη απευθύνεται στον υποψήφιο Περιφερειάρχη Νοτίου Αιγαίου. Η αναβάθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης με τη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της ήταν η αιτία για την πρωτοβουλία των κατοίκων να συντάξουν αυτό το κείμενο. Ταυτόχρονα, ζητούν συνάντηση με τον Πρωθυπουργό και τους συναρμόδιους υπουργούς, υπογραμμίζοντας τις υποχρεώσεις του Δημοσίου σε αυτήν την περίπτωση. Οι υποχρεώσεις αυτές ορίζονται τόσο από το εθνικό όσο και από το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, αφού η εταιρεία δεν προβαίνει στις δέουσες ενέργειες, ώστε να αποκατασταθεί η διατάραξη του φυσικού περιβάλλοντος (Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα Θηραίων Πολιτών, 2010).

Αποτίμηση τέταρτου έτους μετά το ναυάγιο (2011)

Σύμφωνα με δημοσίευμα αθηναϊκής εφημερίδας, στις αρχές του 2011 εκδόθηκε το πόρισμα του Συνηγόρου του Πολίτη σύμφωνα με το οποίο έπρεπε να υπήρχε σχέδιο μελέτης για τις επιπτώσεις του ναυαγίου. Προσθέτει μάλιστα ότι είναι επιτακτικό να υπάρξει αλλαγή στο νομοθετικό πλαίσιο, ώστε να είναι υποχρεωτικές οι περιβαλλοντικές μελέτες σε περιπτώσεις ναυαγίων.

Την ίδια χρονιά το φως της δημοσιότητας βλέπει και η Μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων από το Πολυτεχνείο της Κρήτης. Το συμπέρασμα είναι σαφές. Η ανέλκυση του ναυαγίου είναι απαραίτητη για να αποσοβηθεί ο κίνδυνος της οικολογικής καταστροφής της Καλντέρας. Οι σύλλογοι αξιοποιούν όλα τα όπλα που προβλέπονται από το νόμο και προσφεύγουν στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Την κίνηση τους αυτή τονίζουν όλα τα μέσα ενημέρωσης. Ακολουθούν ψηφίσματα διαμαρτυρίας που στηρίζονται από το σύνολο της κοινωνίας του νησιού. Τέλος, αίσθηση προκαλεί η απόφαση της ανακρίτριας να παραπέμψει δεκατρία άτομα στην εισαγγελία Νάξου με ιδιαίτερα βαριές κατηγορίες για την υπόθεση της βύθισης του Sea Diamond.

Οι Σαντορινιοί ξεκίνησαν έναν αγώνα για να εξασφαλίσουν ένα καθαρό περιβάλλον τόσο για τους ίδιους όσο και για τις ερχόμενες γενιές. Η συμμετοχή των

κατοίκων σε αυτόν τον αγώνα είναι καθολική και σταθερή στη διάρκεια του χρόνου. Προσέγγισαν και τις τέσσερις μορφές εξουσίας (νομοθετική, εκτελεστική, δικαστική και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης) και απέσπασαν θετικές για την προσπάθειά τους δηλώσεις από κάθε μία από αυτές.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η νέα αντίληψη για τη Διά Βίου Μάθηση είναι ολιστική (τυπική, μη τυπική και άτυπη) και καθολική (για όλους, σε όλη τη διάρκεια της ζωής). Η προαναφερθείσα διαπίστωση επιβεβαιώνεται τόσο στην περίπτωση του Prestige όσο και στην περίπτωση του Sea Diamond. Τα δύο αυτά μεγάλα Βιομηχανικά Ατυχήματα κινητοποίησαν τους πολίτες. Μέσα από τις δράσεις τους διεύρυναν τις γνώσεις τους για περιβαλλοντικά ζητήματα και καλλιέργησαν ικανότητες και δεξιότητες για την αποτελεσματική αντιμετώπισή τους.

Συνεπώς γίνεται κατανοητό ότι μέσα από αυτές τις διαδικασίες διά βίου μάθησης διαμορφώνονται ενεργοί πολίτες με περιβαλλοντικό ήθος και αίσθηση περιβαλλοντικής ευθύνης. Πολίτες ενδυναμωμένοι με αξίες, ώστε να μετασχηματισθεί η σκέψη και η πρακτική τους προς τη διαμόρφωση νέων σχέσεων μεταξύ κοινωνίας και φύσης με την υιοθέτηση βιώσιμων συμπεριφορών και τρόπου ζωής

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γενική Πανελλαδική Ομοσπονδία Επιχειρήσεων Τουρισμού. (2010). Επιστολή προς τη Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα Θηραίων Πολιτών, Αθήνα.
- Γεωργιάδου, Ε. (2001). Βιομηχανικά Ατυχήματα Μεγάλης Έκτασης. Μεθοδολογικός & Πληροφοριακός Οδηγός. Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής & Ασφάλειας της Εργασίας. Αθήνα.
- Γεωργιάδου, Ε. (2008). Βιομηχανικά Ατυχήματα Μεγάλης Έκτασης. Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής & Ασφάλειας της Εργασίας. Αθήνα.
- Γεωργιάδου, Ε. (2010). Βιομηχανικά Ατυχήματα Μεγάλης Έκτασης. Η Διαχείριση της Επικινδυνότητας στην Ελλάδα, ΕΛΙΝΥΑΕ: «Υγιεινή και Ασφάλεια της Εργασίας» τεύχος 2. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.plant-management.gr/index.php?id=140>.
- Δρ. Καραμανώφ, Μ. (2008). Πρόληψη και Αποκατάσταση της Περιβαλλοντικής Ζημιάς εκ Ναυαγίων, Αθήνα, Επιμελητήριο Περιβάλλοντος και Βιωσιμότητας.
- Κάτοικοι της Σαντορίνης. (2009). Έντυπο: Η ανέλκυση του Sea Diamond είναι εφικτή και πρέπει να γίνει!!!, Θήρα.
- Κάτοικοι της Σαντορίνης. (2009). Έντυπο: Ναυάγιο του Sea Diamond, Θήρα.
- Κάτοικοι της Σαντορίνης. (2010). Έντυπο: Ανελκύστε το Sea Diamond, Θήρα.
- Λυγνός, Λ. (2011). Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Sea Diamond, Θήρα.
- Proyect, L. (2002). The making of an ecological disaster. Wall St. Journal, Nov. 25, 2002. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο <http://www.mail-archive.com/pen-1@galaxy.csuchico.edu/msg74786.html>
- Rogers, A., (2005) «Δια βίου Μάθηση στις μέρες μας. Θέματα και Προκλήσεις», στα πρακτικά του 1ου Συνεδρίου της Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Μεταίχμιο. Αθήνα.
- Sea Diamond: Το παραμύθι είχε ναυάγιο. (2008). Γαλέρα. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://imiorofos.org/node/232>.

- Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα Θηραίων Πολιτών. (2008). Δελτίο Τύπου: Αποκλεισμός Δ.Ο.Υ Θήρας, Θήρα.
- Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα Θηραίων Πολιτών. (2010). Δελτίο Τύπου: Πρόσκληση σε μαζική συγκέντρωση διαμαρτυρίας, Θήρα.
- Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα Θηραίων Πολιτών. (2010). Επιστολή προς Γενική Πανελλαδική Ομοσπονδία Επιχειρήσεων Τουρισμού, Θήρα.
- Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα Θηραίων Πολιτών. (2010). Επιστολή προς τον Πρωθυπουργό της Ελλάδας κύριο Γεώργιο Α. Παπανδρέου, Θήρα.
- Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα Θηραίων Πολιτών, Φορείς Σαντορίνης, Ιερά Μητρόπολη Θήρας και Δήμος. (2011). Ψήφισμα Διαμαρτυρίας Θηραίων Πολιτών για το ναυάγιο του Sea Diamond, Θήρα.
- Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα Θηραίων Πολιτών. (2011). Δελτίο Τύπου: Sea Diamond: Η κατάσταση του Ναυαγίου Σήμερα, Θήρα.

Ιστοσελίδες

<http://www.seo.org/2002/prestige>

<http://peopleinaction.com/prestige/>

<http://www.black-tides.com/uk/source/oil-tanker-accidents/complexity-oil-transport-liability.php>

http://www.foe.co.uk/news/prestige_story_behind_story.html

<http://www.savesantorini.com>

<http://actionforsantorini.blogspot.com>

www.Koutouzis.gr/navagia-megala.htm

<http://www.tanea.gr/ellada/article/?aid=4622700>